

Diqqət və nəvaziş ifadə edən şeirlər

Oxucu dünyası həm rəngarəngdi, həm də genişdi. Yeni həmin dünyanın ölçüsü, eni, boyu bir sözle bütün ərazisi oraya sözün təsir gücünün çəkisi qədərdir. Bir az da açıqlasam, oxucu o sözü öz meydanında görür, qəbul edir, çözü, yayımlayır və yaşadır ki, o söz oxucunu hal-dan-hala salır, düşündürür, sevindirir, kədərləndirir, bir sözle yaşadır. Belə olan halda meydan da böyüyür, mühit də zənginləşir.

Bu gün Azərbaycan oxucusunun, ədəbi ictimaiyyətinin tanıdığı, sayqı duyduğu, dəyər verdiyi imzalar var. Həmin imzalar da özü-özlüyündə oxucunun axtarış-aradığı sözdü. Yeni imza o vaxt dəyərli olur ki, onun sözü də dəyərlidir. Burda şəxsiyyət ikinci plana keçir. Etiraf edək ki, müəyyən hallar var ki, gözəl bir söz bəzən şəxsiyyətində qüsurlu insana aid olur. Burda sözün günahı yoxdur. Bu tamam başqa bir mövzudur. Qayıdaq yenə sözün üstünə

Bəli, mənim də böyük maraqla oxuduğum, izlədiyim, öyrəndiyim və dəyər verdiyim imzalardan biri də Şövkət Zərin Horovludur. Bir bölgədə dünyaya gəlsək də, demək olar ki, çox az-az qarşılaşmışıq. Amma mən mətbuat içərisində olduğumdan Şövkət xanımın imzası ilə az qala hər gün üz-üzə gəlmişəm, təmasda olmuşam. Şeirlərini də, yazılarını da, nəsr əsərlərini də sevrə-sevrə mütaliə eləmişəm. Bu da iki səbəbdən qaynaqlanıb. Birinci, hər ikimiz 30 il yurd həsrəti çəkmişik. Vətəndə vətənsiz olmuşuq. Və bu da ikinci səbəbi yaradır. İkimiz də həmin həsrətdən, həmin faciələrdən, həmin ağrılardan yana-yana, necə deyirlər, bacardığımız kimi yazmağa çalışmışıq. Yaşadıqlarımızı qələmə almışıq. Məhz bu səbəblər məni digər yurdsuzluq taleyi yaşayan digər həmkarlarım kimi, elə Şövkət xanıma qarşı da həmişə diqqətli olmuşam və ağrısını deyim ki, həm də öyrənmişəm.

İndi əlimdəki kitabı təkrar vərəqləyirəm. Kitab ötən il işıq üzü görüb. Müəllifi Şövkət Zərin Horovlu olan bu kitab "Tanrıya gedən yol" adlanır. Mənim üçün bu kitab maraqlı edən bir nüansı burda mütləq qeyd etməliyəm. Yeni bildirməliyəm ki, kitabın ön sözünün müəllifi çox hörmətli ədəbiyyat adamı, yazıçı, şair, publisist, tənqidçi Bəsti Əlibəyliyədir. Həyat elə gətirib ki, bizim yaradıcılıq yolumuz tez-tez kəsişib. Və "Ədalət" qəzetinin səhifələrində Bəsti xanım Əlibəylinin sözünün öz çəkisi, öz yeri olubdur.

"Tanrıya gedən yol" kitabını ilk dəfə əlimə götürəndə gözüyumulu açdığım səhifədə qarşıma "Söz adamıyam" şeiri çıxdı. Bilmirəm, bu təsadüf idi, yoxsa zərurət. Amma inanın ki, belə bir qarşılaşma məni sevindirdi. Çünki söhbət sözdən gedirsə, onun sahibi də, o imzanı yaşadan da məhz söz adamı olmalıdır. Bu anlamda müəllifin, yeni Şövkət xanımın oxucuya üz tutaraq "Söz adamıyam!!!" deməsi həm açıq etirafıdır, həm də bir çağırışıdır. Elə o etirafın işi

ğında da mən, eləcə də oxucu görür ki, ona üz tutan kimdir və nə deyir.

*Ömrümü götürüb çıxmışam yola,
Payızla qışın arasındayam.
Gah yağış isladır, gah sazaq kəsir,
Bilmirəm yolların harasındayam?*

*Biri köçüb gedir, biri yol gəlir,
Gedənləmi gedim, gələnlə qalım?
Bu suala cavab tapa bilmirəm,
Dolaşır fikrim, çaşır xəyalım.*

*Həyat aldığı alıb ömürdən,
Harda udmuşam, harda udmuşam.
Yaz-yaşıl illəri verib əlimdən,
Üzülüb yarıdan, yarı qalmışam.*

*Şeirim də yetməyib öz zirvəsinə,
Misra-misra təntidib bitirir məni.
Mən başdan ayağa söz adamıyam,
Hara dönürəmsə söz çəkir məni.*

İnancıma və gəldiyim nəticəyə görə, bu şeiri dinləyən, oxuyan hər kəs bir səmiyyətlə, bir içdən gələn halal və gerçək olan düşüncə mənzərəsi ilə üz-üzə qalır. Çünki təntiyən adamın bu həyatda yeganə sığındığı sözdü. Onu hər tərəfə çəkən, amma çəkdiyi bütün tərəflərdə də öz yoluna, həm də öz sözünə sadıq olan şairin bundan böyük, bundan səmimi düşüncə məhsulunu mən təsəvvür edə bilmirəm. Elə məntiqin özü də bu gerçəkliyin içindədir.

Mövzu rəngarəngliyi və bir də oxucu ilə danışmaq, onun yumşaq damarını əldə etmək

məharəti Şövkət xanımın yaradıcılığında mənim diqqətimi çəkən başlıca xüsusiyyətdi.

O sanki kimin hansı dərəcədə, hansı ölçüdə sözü duymaq, qəbul və həzm etmək imkanlarını öncədən görür. Ona görə də dediyi söz, yazdığı misra sahibinin ürək çırpıntılarını öz ünvanına çatdırır. Hətta içindən belə bir fikir gəlib keçir ki, bəlkə də bu şeirlər Şövkət xanımın yalnız ovqatının deyil, həm də əvvəlcədən müəyyən etdiyi ün-

vanın şeiridir. Yeni hər bir şeir fərqli və fərdi oxucuya yazılıbdı. Tutaq ki, onun "Qış tutub" şeirinə diqqət yetirək:

*Gözümə yağdı yolları,
Getdim son mənzilə sarı.
Qovdum dolan buludları,
Gördüm gözümü yaş tutub.*

*Dərd məni aldı tərkinə,
Dözdüm boşuna, bərkinə.
Səbrə yüklənə-yüklənə,
Gördüm yolumu daş tutub.*

*İllər bir-birin kiritdi,
Ömrümü dözümlə əritdi.
Gənclik nə tez gəlib-gətdi? -
Gördüm ömrümü qış tutub.*

Şeirin ovqatı o qədər aydın və həm də realdır ki, burada nəfəs dərmədən, həm də rahatlıqla onu oxumaq, o halı yaşamaq və özünü küləşdirmək mümkündür.

Bir oxucu olaraq misraların arasında duruxmaq, çaşmaq qalmaq halları mümkün deyil. Çünki bu yolun hər birimizə aydın olduğu və bu hissən də hər birimiz üçün mövcudluğu günün reallığıdır. Sadəcə Şövkət xanım bizdən fərqli olaraq həmin o reallığı misralara köçürüb, misralara daşıyıb. Biz də onu oxuduqca təkrar həmin reallığı yaşamış oluruq. Hətta belə bir məqamda Şövkət xanımın çağırdığı (yəni yazdığı - Ə.M.) bayatı özü-özünə sənin də dilində səslənir:

*Ay dilimin andı, gəl!
Ürək səni andı, gəl!
Həsərət çapıb-talayır,
Bağrım başı yandı, gəl!*

*O dağlara qış düşüb,
Çən gəlib, yağış düşüb.
Yağmalanan yurdların
Payına qarğış düşüb.*

Düşünürəm ki, kövrək, həm də vətənsizliyi yaşayan insanın içindən gələn bayatıya laqeyd qalmaq mümkün deyil. Bax, SÖZ ADAMI olmaq burda bir daha özünü təsdiq edir. Və sözün meydanı, daha doğrusu, oxucunun arenasını burda genişlədir.

Həmin o geniş arenanın yeni sözü, yeni fikri də elə burda döyür oxucu qapısını. Özü də ərlə. Çünki tər bir duyğunun ətrini özü ilə gətiribdi, özü də ilahidən gələn səs kimi.

*Bir şeir çırpınır sinəmin altında,
Ağrı yol salıb gözümədən keçir.
Sanki bir udumluq nəfəs kimidir,
Söz-söz, heca-heca özümədən keçir...*

*Gələndə vədəsi, vaxtı bilinmir,
Duyğu dumanında dolaşmış azır.
Dolur ürəyimə mənədən xəbərsiz,
O şeiri bəlkə də mələklər yazır.*

Mən "Tanrıya gedən yol" kitabını vərəqlədikcə belə bir qənaətə də gəldim ki, Şövkət xanım təkəcə duyğularının, hislərinin, arzularının, xatirələrinin deyil, elə sözün özünün də bir rəssam kimi şəklini çəkir. Ona görə də həmin şeirlərlə üz-üzə dayanmaq mümkündür və üz-üzə dayanıb şeirin nəfəsini duyanda, hiss edəndə hansı ovqatda olmağından asılı olmayaraq daxilin bir nəvaziş hiss edirsən. O nəvaziş təkəcə sözün özünə olan diqqətin nəvazişi deyil, o həm də oxucuya sayqının nəvazişidir. Məncə bu da Şövkət xanımın bir qadın, bir ana, bir nənə olaraq təkəcə ailəsinə, çevrəsinə deyil, həm də bütövlükdə oxucu dünyasına olan münasibətinin cizgiləridir. Çünki şeirlərinin birində o vurğulayır ki:

*Gəlimli-gedimli bu qoca dünya
Əbədi qaydadır, yenə fırlanar.
Ayağın altı cənnət yeridir,
Yaşayır, qocalır, ölmür analar.*

Bəli, mən Şövkət Zərin Horovlunun "Tanrıya gedən yol" kitabı barəsində ilk təəssüratımı onun oxucuya, deməli həm də mənə, göstərdiyi diqqət və nəvazişin işığında qələmə almağa çalışdım. Amma inanın ki, bu kitabı yenidən dönəcəyimə şübhəm yoxdur. Çünki insan diqqət və nəvazişi hiss edəndə o ünvanı unutmur.